

परुच्छेपो दैवोदासिः। इन्द्रः, ६ इन्दुः। अत्यष्टिः, ८-९ अतिशक्त्यौ, ११ अष्टिः।

यं त्वं रथमिन्द्र मेधसातयेऽपाका सन्तमिषिर प्रणयसि प्रानवद्य नयसि। सद्यश्चित्तमभिष्टये
करो वशश्च वाजिनम्। सास्माकमनवद्य तूतुजान वेधसामिमां वाचं न वेधसाम्॥ १.१२९.०१

तूतुजान- वेगवन्। इषिर- सुगमनशील। अनवद्य- अदोष। इन्द्र- परमेश्वर। मेधसातये-
यज्ञलब्धये। यम्। अपाका सन्तम्- पक्वमुपासकं प्रति। रथम्- भवद्वाहनम्। प्रणयसि- प्रकर्षेण
नयसि। सद्यः- क्षणेन। चित्- एव। तम्। अभिष्टये- भवदिच्छायै। करः- अकरोः। वाजिनम्-
तद्वत्तं हव्यम्। च। वशः- अकामयथाः। सः- तादृशस्त्वम्। न वेधसाम्- मेधाविनामिव।
वेधसाम्- यज्ञविधायकानाम्। वाचम्- मन्त्रम्। शृणु ॥१॥

स श्रुधि यः स्मा पृतनासु कासु चिदक्षाय्य इन्द्र भरहूतये नृभिरसि प्रतूर्तये नृभिः। यः शूरैः
स्वः सनिता यो विप्रैर्वाजं तरुता। तमीशानास इरधन्त वाजिनं पृक्षमत्यं न वाजिनम्॥

१.१२९.०२

यः। कासु चित्- केषुचित्। पृतनासु- वृत्रैर्जनितेषु युद्धेषु। दक्षाय्यः- समर्थः। प्रतूर्तये-
प्रकर्षवेगाय। नृभिः- वीरैः। भरहूतये- भरणार्थमाह्वानाय। असि- विषयोसि। यः। शूरैः। स्वः-
स्वयमेव। सनिता- संभक्ता। यः। विप्रैः- मेधाविभिः। वाजं तरुता- सम्पद्वितरणशीलः। तम्।
वाजिनम्- मघवन्तम्। ईशानासः- ईशनकुशला उपासकाः। पृक्षम्- अन्नवन्तम्। वाजिनम्-
शोभनगतिमन्तम्। अत्यं न- अश्वमिव। इरधन्त- संराधयन्ति सेवन्ते ॥२॥

दस्मो हि ष्मा वृषणं पिन्वसि त्वचं कं चिद्यावीररुं शूर मर्त्यं परिवृणक्षि मर्त्यम्। इन्द्रोत तुभ्यं
तद्विवे तद्रुद्राय स्वयंशसे। मित्राय वोचं वरुणाय सप्रथः सुमृळीकाय सप्रथः ॥ १.१२९.०३

दस्मः- दर्शनीयः। कं चित्- कञ्चित्। वृषणम्- वर्षणशीलम्। त्वचम्- मेघोपलक्षितजडघनम्।
पिन्वसि- निर्भिद्य सेचयसि। अरुरुम्- गमनशीलम्। मर्त्य- मरणशीलमिन्द्रेण सुखेन
भिद्यमानमिति भावः। मेघघनम्। परिवृणक्षि- परितः वर्जयसि। उत- अपि च। इन्द्र- परमेश्वर।
तत्। सप्रथः- सर्वतः पृथु स्तोत्रम्। स्वयंशसे- अप्रतिमकीर्तये। सुमृळीकाय- आनन्दकराय।
रुद्राय- वेगाधिदैवताय। मित्राय- स्नेहाधिदैवताय। वरुणाय- ऋताधिदैवताय। वोचम्-
वदामि ॥३॥

अस्माकं व इन्द्रमुश्मसीष्टये सखायं विश्वायुं प्रासहं युजं वाजेषु प्रासहं युजम्। अस्माकं
ब्रह्मोतयेऽवा पृत्सुषु कासु चित्। नहि त्वा शत्रुः स्तरते स्तृणोषि यं विश्वं शत्रुं स्तृणोषि यम्॥

१.१२९.०४

अस्माकम्- नः। वः - युष्माकञ्च। इष्टये- कामाय। सखायम्- मित्रम्। विश्वायुम्- विश्वोजीवनम्।
प्रासहम्- सहनशीलम्। वाजेषु- शोभनगतिषु। युजम्- समाहितम्। इन्द्रम्- परमेश्वरम्।
उश्मसि- कामयामहे। कासु चित् पृत्सु- केषुचित् वृत्रैर्जनितयुद्धेषु। उतये- अस्मद्रक्षायै।
अस्माकम्- नः। ब्रह्म- मन्त्रम्। अव- रक्ष। यम्। विश्वं शत्रुम्। स्तृणोषि- वारयसि। शत्रुः- स
विरोधी। त्वा- भवन्तम्। नहि स्तरते- वारयितुमसमर्थः ॥४॥

नि षू नमातिमतिं कयस्य चित्तेजिष्ठाभिररणिभिर्नोतिभिरुग्राभिरुग्रोतिभिः। नेषि णो यथा
पुरानेनाः शूर मन्यसे। विश्वानि पूरोरप पर्षि वह्निरासा वह्निर्नो अच्छ ॥ १.१२९.०५

ऊतिभिर्न- रक्षाशक्तिभिः । तेजिष्ठाभिः- तेजोयुक्ताभिः । अरणिभिः- स्वगतिभिः । कयस्यचित्-
कस्यचिदुपासकस्य । अतिमतिम्- साधारणमत्यतिक्रान्तमतिस्थम् । नि- नितराम् । सु- सुष्ठु । नम-
प्रणामं कुरु । यथा पुरा- पुरा यथाश्रिताननयस्तथा । नः- अस्मान् । नेषि- नयसि । शूर- समर्थ ।
नः- अस्मान् । अनेनाः- अपापान् । मन्यसे- चिन्तयसि । पूरोः- मनुष्यस्य । विश्वानि- सर्वाणि
पापानि । अप पर्षि- अपकृत्य पालयसि । नः- अस्मान् । अच्छ- अभिलक्ष्य । आसा-
अस्मत्समीपे । वह्निः- निर्वाहको भव ॥५॥

प्र तद्वोचेयं भव्यायेन्दवे हव्यो न य इषवान्मन्म रेजति रक्षोहा मन्म रेजति । स्वयं सो अस्मदा
निदो वधैरजेत दुर्मतिम् । अव स्रवेदघशंसोऽवतरमव क्षुद्रमिव स्रवेत् ॥ १.१२९.०६

भव्याय- विनीताय । इन्दवे- शुष्कहृदयक्लेदनकराय सोमाय । तत्- स्तोत्रम् । प्र- प्रकर्षेण ।
वोचेयम्- ब्रवीमि । रक्षोहा- दुष्टहिंसकः । इषवान्- एषणेशः । हव्यः- आहूत इन्द्रः । न- इव ।
मन्म- अस्मद्ध्यानम् । रेजति- गच्छति । स्वयम् । सः । अस्मत्- नः । निदः- निन्दाभावनाम् ।
दुर्मतिम्- दुष्टमतिम् । वधैः- नाशसाधनैः । अजेत- अवनयेत् । क्षुद्रमिव अव स्रवेत्- अल्पजलं यथा
अधः स्रवति तथा । अघशंसः- पापी । अवतरम्- अधः । अवस्रवेत्- पतेत् ॥६॥

वनेम तद्धोत्रया चितन्त्या वनेम रयिं रयिवः सुवीर्यं रण्वं सन्तं सुवीर्यम् । दुर्मन्मानं
सुमन्तुभिरेमिषा पृचीमहि । आ सत्याभिरिन्द्रं द्युम्रहृतिभिर्यजत्रं द्युम्रहृतिभिः ॥ १.१२९.०७

होत्रया- आह्वानसमर्थया । चितन्त्या- धारणया । चिति संज्ञाने । रयिवः- सम्पदीश । सुवीर्यं-
शोभनवीर्यमयम् । रण्वम्- रमणीयम् । सन्तम्- सत्त्वगुणसंपन्नम् । तत् । रयिम्- दानयोग्यधनम् ।
वनेम- संभजेम । दुर्मन्मानम्- मननैर्दुष्प्राप्यम् । यजत्रम्- यज्ञरक्षकम् । ईम्- एनम् । इन्द्रम्-

परमेश्वरम् । द्युमन्नहृतिभिः- द्योतनाह्वानसंपन्नैः । सत्याभिः- सत्याभिमुखैरवितथैर्वा । सुमन्तुभिः-
शोभनमननैः । इषा- इच्छया । आ- आभिमुख्येन । पृचीमहि- संपृक्ता भूयास्म ॥७॥

प्रप्रा वो अस्मे स्वयंशोभिरूती परिवर्ग इन्द्रो दुर्मतीनां दरीमन्दुर्मतीनाम् ।

स्वयं सा रिषयध्यै या न उपेषे अत्रैः । हतेमसन्न वक्षति क्षिप्ता जूर्णिर्न वक्षति ॥ १.१२९.०८

दुर्मतीनाम्- कुबुद्धीनां वृत्राणाम् । परिवर्गे- परितो वर्जनीये युद्धे । दरीमन्- तेषां दारणसमये च ।
इन्द्रः- परमेश्वरः । वः- युष्मदर्थम् । अस्मे- अस्मदर्थञ्च । स्वयंशोभिः- स्वकीर्तिभूताभिः । ऊती-
रक्षाशक्तिभिः । प्रप्र- प्रकर्षेण भवति । या- या सेना । जूर्णिः- वेगवती । अत्रैः- अदनशीलैः
सुखादिदुःखनिधनात्मकसाधनैः । नः- अस्मान् । उपेषे- उपगन्तुम् । ईड् गतौ । रिषयध्यै-
हिंसायै । रिष हिंसायाम् । क्षिप्ता- प्रेरिता । सा । स्वयम् । हतेमसत्- हिंसिताऽभवत् । न वक्षति- न
शत्रूनस्मदर्थमावहत् ॥८॥

त्वं न इन्द्र राया परीणसा याहि पथाँ अनेहसा पुरो याह्यरक्षसा । सचस्व नः पराक आ
सचस्वास्तमीक आ । पाहि नौ दूरादारादभिष्टिभिः सदा पाह्यभिष्टिभिः ॥ १.१२९.०९

इन्द्र- ईशनाधिदैवत । नः- अस्मान् । त्वम् । परीणसा- परितो नद्धेन । राया- दानयोग्यधनेन ।
पाहि- रक्ष । अरक्षसा- निःस्वार्थेन । अनेहसा- अदोषेण । पथा- मार्गेण । पुरः- अस्मदग्रतः ।
याहि- गच्छ । नः- अस्माकम् । पराके- दूरात् । सचस्व- सङ्गतो भव । अस्तमीके- अन्तिके ।
आ- समन्तात् । सचस्व- सङ्गतो भव । अभिष्टिभिः- अभ्येषणाभिः । सदा- सर्वकालेषु । दूरात् ।
आरात् । नः- अस्मान् । पाहि- रक्ष ॥९॥

त्वं न इन्द्र राया तरूषसोऽग्रं चित्त्वा महिमा संक्षदवसे महे मित्रं नावसे। ओजिष्ठ त्रातरविता
रथं कं चिदमर्त्यं। अन्यमस्मद्रिरिषेः कं चिदद्रिवो रिरिक्षन्तं चिदद्रिवः ॥ १.१२९.१०

इन्द्र- ईशानशील । नः- अस्मान् । त्वम् । तरूषसा- तारकेण । राया- दानयोग्यधनेन तारय ।
उग्रम्- वीरम् । त्वा- त्वाम् । चित्- एव । महिमा- माहात्म्यम् । महे अवसे- महत्यै रक्षायै । मित्रं
न- सखायमिव । संक्षत्- सेवते । ओजिष्ठ- अतिशयेन तेजस्विन् । त्रातः- रक्षक । अमर्त्य-
अमरणशील । कं चित् रथम्- लक्ष्यप्रापकगतिप्रतीकं वाहनम् । अविता- रक्षिता त्वमसि । अद्रिवः-
गिरिमेघोपलक्षितजडवशीकरणशील । अस्मदन्यम्- अस्मत्तोऽन्यम् । रिरिक्षन्तम्- हिंसकम् ।
रिरिषेः- बाधस्व ॥१० ॥

पाहि न इन्द्र सुष्टुत स्त्रिधोऽवयाता सदमिदुर्मतीनां देवः सन्दुर्मतीनाम् । हन्ता पापस्य
रक्षसंश्चाता विप्रस्य मावतः । अधा हि त्वा जिनिता जीजनद्वसो रक्षोहणं त्वा जीजनद्वसो ॥

१.१२९.११

सुष्टुत- मन्त्रवन्दित । इन्द्र- परमेश्वर । नः- अस्मान् । स्त्रिधः- दुःखात् । पाहि- रक्ष । सदमित्-
सदैव । देवः सन्- द्योतनशीलः सन् । दुर्मतीनाम्- दुष्टचिन्तनानाम् । अवयाता- अधः पातयित्वा
विनाशकरः । पापस्य रक्षसः- हिंसकस्य स्वार्थस्य । यस्माद्वयं रक्षितव्याः तद्रक्ष इति यास्कः ।
हन्ता- नाशकः । मावतः- मादृशस्य । विप्रस्य- उपासकस्य । त्राता- रक्षकः । वसो-
चित्तवृत्तिस्तम्भकारक । वसु स्तम्भे । अधा- तस्मादेव । रक्षोहणम्- स्वार्थनाशकम् । त्वा- त्वाम् ।
जनिता- हिरण्यगर्भोदितिर्वा । जीजनत्- अजनयत् ॥११ ॥